

Pædagogisk tilsynsrapport

Institutionens navn

Trekløveren

Tilsynsbesøg

Dato: 5. oktober, 26. oktober og 30. november 2016

Tilsynsform: Besøg, tilsynssamtale og kvalitetssamtale

Deltagere: Kirsten Sonnenschein (leder), Pia Fogelstrøm (souschef), Lise Ørneborg (pædagogisk leder), Kate Nesheim (pædagog), Helle Tipsmark (pædagog), Birgit Jørgensen (specialpædagog), Karina Korseman (forældrebestyrelsesformand), Lone Petræus

Fokuspunkter

Læreplansarbejde og målopfyldelse
Mulig kommende skolebørnsgruppe i afdeling Skoven

Særlige opmærksomhedspunkter

Samlet konkluderende vurdering

På baggrund af mit besøg i Trekløveren, materialet fra institutionsprofilen, læreplanerne, samt den dialog vi havde ved tilsyn, vurderer jeg, at Trekløveren på alle måder er et dagtilbud, som kan tilbyde en god hverdag for børn og deres familier. Gennem denne hverdag sikres børnenes trivsel, læring og udvikling.

Der er et højt fagligt niveau og et ønske om fortsat udvikling af personalets kompetencer, både fra ledelsens og personalets side.

På nuværende tidspunkt er der en læreplan, som beskriver, hvordan der arbejdes med konkrete mål. Der mangler nogle overordnede mål for hvert tema, men det er der sat et arbejde i gang med i ledelsesnetværket, som vil blive skrevet ind i 2017. Bearbejdningen af de konkrete mål er grundig, men der mangler dokumentation/evaluering. Dette er der fokus på i ledelsen, og der er organiseret et arbejde omkring dette, så læreplanen kan blive et godt arbejdsredskab i det nye år.

Børnemiljøet er i fokus, og der arbejdes med det i sammenhæng med læreplanstemaerne. Personalet har øje for, hvilken betydning det har, at der skabes ro og nærvær, hvilket giver bedre mulighed for opbygning af relationer. Både børn/børn og voksen/barn. Det fysiske miljø forsøges hele tiden opgraderet, så det kan opfylde de behov, som er i børnegruppen.

Der er brugt mange penge på at opgradere legepladsen, så der skabes mulighed for gode lege også her.

I indeværende år bruges der en del midler på maling og opgradering af legepladsen i Skoven. Problemerne med kulde og træk håbes der på løses via ESCO projektet.

Der er et godt personalesamarbejde i Trekløveren. Der er stor opmærksomhed på at hjælpe hinanden og dele viden med hinanden. Gruppeordningen giver meget værdi i personalegruppen, da den specialviden, bl.a. omkring sprog, som de har, kan bruges i den øvrige børnegruppe også.

Forældresamarbejdet opleves som tæt og godt. Forældrene er inddraget i den pædagogiske hverdag via forældrebestyrelsen, som er engagerede og interesserede.

Information til forældrene omkring de daglige aktiviteter kunne godt opgraderes, så det blev mere tydeligt, hvordan der arbejdes, når børnene deles op, samt hvilke aktiviteter der iværksættes. Denne formidling vil der komme mere fokus på i 2017. Tabulex kan med fordel bruges til dette.

Trekløveren har et forholdsvis lavt sygefravær, og har tydelige rammer for, hvordan ledelsen handler på fravær. Der har været én fra personalet, som har givet udtryk for at blive mobbet. Dette er blevet taget meget alvorligt, og der arbejdes med det både i MED udvalget og i den samlede personalegruppe.

Det tværfaglige samarbejde fungerer rigtig fint i Trekløveren. Der er et tæt og godt samarbejde med PPR, som kommer regelmæssigt i institutionen, også til gruppeordningen.

Det tværfaglige samarbejde gælder også på tværs i personalegruppen, hvor inklusionspædagogerne også har en stor betydning.

Trekløveren har en rigtig fin økonomi, hvor det har været muligt at oparbejde et overskud. Efter aftale med dagtilbudsleder arbejdes der på, at få brugt disse midler til nogle fysiske opgraderinger ude og inde. Samtidig er der en fin normering, som betyder det er muligt at gennemføre en grundig og systematisk pædagogik.

Ledelsen er organiseret, så de har forskellige fokusområder, som den enkelte tager sig af. Der er en tæt opfølgning på det pædagogiske arbejde, og en fra ledelsen deltager i alle stuemøder. Det betyder, at der i ledelsen er et grundigt kendskab til den enkelte stue, og det giver mulighed for at bruge denne viden i udviklingen af et fælles pædagogisk ståsted.

Tilsynet er udført af pædagogisk konsulent Lone Petræus

Dagtilbudsleder og pædagogisk konsulent har haft dialog omkring tilsynsrapporten den 4. november 2016

Institutionsprofil – basiskvalitet

Oktober 2016

Børnetal

Antal børn kvartalsvis:

1. kvartal 2015 - 68,66 vuggestuebørn og 116,3 børnehavebørn
2. kvartal 2015 – 68,33 vuggestuebørn og 109,33 børnehavebørn
3. kvartal 2015 – 67,33 vuggestuebørn og 111,33 børnehavebørn
4. kvartal 2015 – 67,33 vuggestuebørn og 119,33 børnehavebørn
1. kvartal 2016 – 65,3 vuggestuebørn og 129,6 børnehavebørn
2. kvartal 2016 – 68,3 vuggestuebørn og 109 børnehavebørn
3. kvartal 2016 – 65,6 vuggestuebørn og 104 børnehavebørn

Nedenstående skema viser tydeligt det ekstraordinært høje børnetal i 2015.

2015	Normering		Faktiske børn	Over / under	Faktiske børn	Over / under		
	VG	BH	VG	norm. børnetal	BH	norm. børnetal		
Januar	69	116	69	0	114	-2		
Februar	69	116	70	1	115	-1		
Marts	69	116	67	-2	120	4		
April	71	123	67	-4	126	3		
Maj	71	87	70	-1	98	11		
Juni	71	87	68	-3	104	17		
Juli	70	93	66	-4	108	15		
August	70	93	67	-3	113	20		
September	70	93	69	-1	113	20		
Oktober	70	104	68	-2	116	12		
November	70	104	68	-2	119	15		
December	70	104	66	-4	123	19		
2016	Normering		Faktiske børn	Over / under	Faktiske børn	Over / under		
	VG	BH	VG	norm. børnetal	BH	norm. børnetal		
Januar	70	116	66	-4	127	11		
Februar	70	116	65	-5	131	15		
Marts	70	116	65	-5	131	15		
April	72	99	63	-9	134	35		
Maj	72	99	71	-1	97	-2		
Juni	72	99	71	-1	99	0		

Juli	71	93	65	-6	101	8		
August	71	93	66	-5	103	10	-2.695	525
September	71	93	66	-5	108	15	19.991	1.466

Er der børn på venteliste til institutionen?:Ja.

Der er konstant ca. 40 børn på ventelisten.

Oplever I, at børn bliver overflyttet fra jeres institution til en anden?:
Hvis ja – hvor ofte: I sjældne tilfælde.

Hvad har begrundelsen været? Kommende skoledistrikt.

Økonomi

Økonomisk rulning sidste år (overskud): kr. 659.000 kr.

Hvad har den primære grund til overskuddet været?
Ekstraordinært højt børnetal samt rulning af 416.000 kr. fra 2014.

Hvordan ser budgettet ud pt.?
595.295 kr.

Hvad tænker I om budgettets status pt.?
At det giver os mulighed for at etablere et køkken i børnehøjde, samt fjernelse af diverse trinetter og nedtage vægge i Marken, afdeling 2, hvor stuerne er meget små.

Personale

Er alle TUS- samtaler blevet afholdt. Vi skal netop i gang med en ny runde

Hvor mange samtaler mangler evt. at blive afholdt

Hvis samtaler mangler at blive afholdt, hvad er så grunden?

Hvordan var institutionens fravær pr. kvartal sidste år?
kvartal:

- 1. kvartal 2015: 4,61
- 2. kvartal 2015: 3,07
- 3. kvartal 2015: 4,72
- 4. kvartal 2015: 5,77
- 1. kvartal 2016: 5,71
- 2. kvartal 2016: 4,16
- 3. kvartal 2016: 5,47

Hvordan ser fraværsprocenten ud i det sidste år pr. måned.?

Jan 2015: 6,18
Feb 2015: 4,59
Mar 2015: 3,15
Apr 2015: 1,46
Maj 2015: 3,16
Jun 2015: 4,60
Jul 2015: 1,70
Aug 2015: 4,64
Sep 2015: 7,87
Okt 2015: 7,82
Nov 2015: 4,63
Dec 2015: 4,81
Jan 2016: 4,71
Feb. 2016: 7,96
Marts 2016: 4,58
April 2016: 3,35
Maj 2016: 3,45
Juni 2016 :5,59
Juli 2016 :3,12
Aug 2016: 4,67
Sep 2016 :8,57

Har I udarbejdet jeres egen fraværspolitik? Ja, den er en del af personalepolitikken.

Hvis ja, hvilken betydning har den i hverdagen?

Generelt er der en oplevelse af, at der bliver taget hånd om både de sygemeldte men også om de 'langtidsraske'. Vi gennemgår vores personalepolitik en gang om året, hvor vi drøfter nye tiltag, eller genopfrisker de gamle.

Er sygefraværssamtaler blevet afholdt: Ja

Har I jeres egen personalepolitik? Ja

Hvornår er der senest udarbejdet APV og trivselsmåling?

2016

Hvad viste APV'en og trivselsmålingen?

Den generelle trivsel var i fokus, da trivselsmålingen viste, at en enkelt medarbejder oplevere sig mobbet. Herefter har vi afholdt MED- møde, samt personalemøde og dialogmøder, hvor vi har sat emnet til dialog, og opfordret medarbejderen til at gå til ledelsen, tillidsrepræsentant eller AMR. Hele medudvalget deltog desuden i kursus den 6/10 2016. Derudover har arbejdspresset om eftermiddagen været stort, især i afdeling skoven, hvor særligt opvasken har været udfordrende. Her har vi ansat en skoleelev, der kommer og klarer denne. Det har betydet, at personalet i langt højere grad har kunnet være hos børnene.

Hvordan er der fulgt op på resultaterne fra APV'en og trivselsmålingen?

Det er en løbende proces.

Hvordan arbejdes der med medarbejderudvikling?

Vi går som ledelse foran i forbindelse med deltagelse i diverse foredrag, der tilbydes i kommunen. Samtidig er vi opmærksomme på at tilbyde kurser og efteruddannelse, som er relevante for at løse

og løfte det pædagogiske arbejde. Vi sender netop nu 3 pædagoger på et diplom modul i Inklusion, en fra hver afdeling. Det er ledelsen, der har udpeget og motiveret de pågældende. Derudover har vi den 3. pædagogmedhjælper på merit uddannelsen til pædagog. Vi har yderligere 2 pædagoger som er påbegyndt Marte Meo uddannelsen. På personalemøder bruger vi tid på at forstå indholdet i eksempelvis Kvalitetsløft, Inklusion, Overgange m.m. Her er det enten medarbejdere eller ledelsen, der holder oplæg.

Hvordan arbejder I med fastholdelse af personale?

Vi tager afsæt i Hvidovre kommunes værdigrundlag, med åbenhed, dialog og arrangement.

Personalet har en høj grad af indflydelse på mødetider.

Personalet har en høj grad af indflydelse på udførelsen af deres pædagogiske arbejde, inden for de politiske vedtagne mål og rammer.

Personalet har en høj grad af indflydelse via MED-udvalget.

Der er en høj grad af åbenhed og dialog ledelse og medarbejdere imellem.

Hvordan arbejder I med at rekruttere personale?

Vi arbejder på at gøre Trekløveren til en attraktiv arbejdsplads, hvor der er mulighed for videreuddannelse og medindflydelse hvor kulturen er præget af åbenhed, dialog og engagement. Vi fortæller den gode historie om Trekløveren, hvilket har betydet at vi har kunnet rekruttere indenfor Hvidovre. Vi har i foråret haft stillingsopslag til pædagog i barselsvikariat og en pædagog med teamkoordinator funktion. Her har vi fået mange kvalificerede ansøgninger med de nødvendige kompetencer. Flere af ansøgerne valgte at søge, på baggrund af de oplysninger som de fik via vores hjemmeside, herunder læreplan, inklusionsarbejdet.

Har personale været på kursus/uddannelse i gennem de seneste år? Ja

Hvis ja, hvilke kurser/uddannelse har personalet deltaget i?

Med de stadig større krav der stilles til pædagoger i dag, er det nødvendigt, at vi i høj grad prioriterer at personalet opkvalificeres via kurser og efteruddannelse. Det betyder at vi fokuserer på at vores pædagoger får et modul i Social inklusion. Dette skal også ses i forbindelse med, at vi har en specialgruppe, hvor børnene i mere eller mindre grad er inkluderede i differentierede børnefællesskaber, der kræver grundlæggende forståelse af inklusion.

Vi har fået mulighed for at 2 pædagoger deltager i et uddannelsesforløb i Marte Meo på Poppelgården. Det har vi prioriteret for at kvalificere vores pædagogiske tilgang og refleksion over egen praksis. Derudover deltager personalet i førstehjælp til børn, brandbekæmpelse, MED-uddannelse for MED-repræsentanter, vejlederkurser for pædagogstuderende ligesom alle medarbejdere tager instruktøruddannelsen i "Fri for mobberi". I forhold til personalet i specialgruppen, deltager alle i netværksmøder, med de andre specialgrupper, hvor grupperne bliver opkvalificeret via kurser og oplæg.

Hvordan vidensdeler I i institutionen?

Vi vidensdeler på personalemøder og afdelingsmøder samt de årlige personalekonferencer. I forbindelse med at forberede arbejdet med de 6 læreplanstemaer afholder vi planlægningsmøder på tværs af stuerne/ afdelingerne, således at vi sikrer en fælles pædagogisk tilgang. Derudover arbejdes der også i grupper på tværs ex. Sprogrube, overgange, sprog m.m. for at kunne inspirere og vidensdele med hinanden.

Er der specifikke kursus- uddannelsesønsker i personalegruppen? Ja. Hvis ja, hvilke?

Ledelsen ønsker stadig at Trekløveren får viden om Aktionslæring, for yderligere at udvikle den pædagogiske praksis. Derudover hilser vi forvaltningens tiltag "Sammen om barnet" velkommen, da vi ser, at personalet i høj grad vil profitere af større indsigt heri.

Hvordan organiserer I personalesamarbejdet?

Vi har 10 personalemøder årligt. Disse afholdes samlet, afdelingsvis, stuevis eller på tværs af stuerne, alt efter tema og behov, i forhold til at kunne opfylde mål. I 2016 har vi valgt at afholde 2 personalekonferencer, da personalet tilkendegiver det værdifulde i at kunne arbejde koncentreret. Vi ser at tovholderfunktioner i forbindelse med vores pædagogiske praksis er nødvendig for at sikre opgaveløsningen, i så stor en institution, som Trekløveren. Derudover udarbejder ledelsen diverse nyhedsbreve, for at sikre at nødvendig information kommer ud til alle i afdelingerne. Dette er nødvendigt, da vi ikke kan samles til et eventuelt ugentligt informationsmøde.

Normering

Hvor mange pædagogtimer i procentsats?:

70,9 %

Hvor mange medhjælpertimer i procentsats?:

29,1 %

Overholdes administrationsgrundlaget med fordelingen 60/40? Ja.

Hvis ikke, hvordan arbejdes der hen imod det?

Har I studerende? Ja.

Hvordan har personaleudskiftningen været, når I ser et år tilbage?

Vi har i foråret ansat en teamkoordinator samt en barselsvikar for pædagogisk leder. Derudover har vi ansat en pædagog i barselsvikariat. Derudover er en pædagog og en medhjælper pt. på barselsorlov.

Pædagoger der er stoppet: 2

Medhjælpere der er stoppet: 0

Andre der er stoppet. En kok, der flyttede og fik arbejde i samme kommune.

Har I ubesatte/vakante stillinger? Nej

Uddyb hvilken årsag der er til at personale er stoppet: En har valgt at arbejde tættere på hjemmet, og en har valgt at stoppe efter længere tids sygefravær.

Politikker/retningslinjer

Har I udarbejdet retningslinjer vedr. brug af seler til børn der sover? Ja.

Overholdes (kommunens/politisk vedtagne) retningslinjer i forhold til sikkerhed? Ja.

Overholdes (kommunens/politisk vedtagne) retningslinjer vedr. sundhed og hygiejne? Ja.

Overholdes (kommunens/politisk vedtagne) retningslinjer i forhold til brandsikkerhed? Ja.

Overholdes (kommunens/politisk vedtagne) retningslinjer for legepladssikkerhed? Ja.

Er institutionens hjemmeside opdateret i forhold til gældende kommunale retningslinjer? Ja.

Fysiske rammer

Hvad er jeres vurdering af institutionens fysiske rammer?

Generelt har vi en institution, der bærer præg af, at være meget nedslidt. Det betyder, udover at institutionen helt generelt trænger til at blive malet, at huset er meget dårligt isoleret, hvorfor det er vanskeligt at opvarme grupperum, gangarealer og kontorer. Trekløveren er med i ESCO projektet, og det er netop blevet besluttet, at projektet går i gang marts 2017. Vi er dog meget skuffede over hvor begrænset projektet er endt med at blive, da der udelukkende bliver tale om isolering og enkelte udskiftninger af døre og vinduer, og ikke den helt nye klimaskærm, som vi var blevet lovet. Således bliver der ikke tale om en egentlig renovering af Trekløveren på matrikel 65.

Vi har netop fået bevilliget 100000 kr. til renovering af køkkenet i Engen, som skal indrettes med indstillelige borde, så børn kan være med i madlavningen.

Skoven (Hvidovrevej 98) har for nyligt fået nye vinduer, belysning og ventilation. Derudover fik vi bevilliget maling af grupperum og gangarealer i sommer. Markiserne trænger til renovering, og til dette har vi netop fået bevilliget 20000 kr. Dog er bygningen forsat utidssvarende da toiletter, garderober m.m. ligger adskilt fra grupperummene.

Vi har jævnligt mange reparationer eksempelvis, vandhaner der løber, radiatorer der ikke varmer, døre der ikke kan lukkes ordentlig o.l. Dette er meget tidskrævende, og tager uforholdsmæssigt meget ledelses tid.

En af de største udfordringer vi har med de fysiske rammer er, at vi ikke har en personalestue, der kan rumme os alle sammen til personalemøder. Vi har forsøgt at låne lokaler af andre institutioner, men har oplevet, at det er tidskrævende, og flytter fokus fra de pædagogiske diskussioner. Som sammenlagt personale, der fysisk er adskilt i hverdagen, er det fundamentalt nødvendigt, at vi kan mødes på egen matrikel, når vi skal diskutere og beslutte fælles værdier, pædagogik og processer. På den baggrund har vi ændret vores mødeform, således at nogle møder holdes afdelingsvis, ligesom vi har afholdt personalekonference ude af huset.

Forældresamarbejde

Hvordan fungerer forældresamarbejdet? (Beskriv hvorfor I synes, det er godt eller mindre godt)
Beskriv hvilke samarbejdsfora I har som inddrager forældrene – og hvordan det fungerer.

Forældresamarbejdet tager udgangspunkt i det daglige møde, mellem forældre og personale, hvor barnets trivsel og udvikling er i fokus. Derudover deltager forældre når der skal udarbejdes handleplaner på deres barn. Vi ser frem til at blive endnu mere skarp på dette samarbejde via projektet "Sammen om barnet".

Vi har en engageret forældregruppe, der er i en daglig dialog med personalet på stuerne om barnet og dets trivsel. Ledelsen deltager i forældresamtaler, når dette er påkrævet. Vores hjemmeside og

forældreintra er altid helt opdateret med seneste nyt, men vi oplever indimellem, at forældre ikke naturligt orienterer sig der. Vi bestræber os derudover på, at orientere på forældretavlerne med nyhedsbreve, menuplaner, opslag o.l. Tabulex / forældreintra er forsat nyt for såvel personale som forældre, men det vil på sigt blive det forum, hvor al generel orientering vil foregå.

Vi har i såvel personalegruppen som i forældrebestyrelsen diskuteret hvorledes vi skal holde forældremøder i Trekløveren. Det betød, at vi sidste år valgte at afholde workshops med forskellige emner så som skolestart, inklusion, sprog, madmod m.m. hvilket var en succes. I år har bestyrelsen ønsket, at der egentlige afholdes stue- forældremøder, hvor forældrene i højere grad har mulighed for at lære hinanden at kende. Vi har erfaret at der både er behov for temamøder og forældrestuemøder, hvorfor vi fortsætter dialogen herom i bestyrelsen.

Igen i år afholdtes høstfesten samme dag for alle afdelinger, både for at markere os som ét hus men også for at signalere, at vi som personaler går i samlet trop.

Forældremøder, bestyrelsesmøder og informationsmøder samt dialogmøder. (dialogmøder benytter vi i de tilfælde, hvor vi har brug for at inddrage forældrene i en løsning. (dialogbaseret) Derudover afholdes diverse ferniseringer i forbindelse med afslutning på arbejdet med læreplanstemaer, jule arrangement samt afslutningsfest for de kommende skolebørn.

Hvordan fungerer det med at bruge ide-kataloget, der er udarbejdet til den første forældresamtale (introsamtale)?

Det fungerer godt, det er et godt materiale, som benyttes ved alle introsamtaler.

Hvor mange forældrebestyrelsesmøder er der afholdt det seneste år?

6 møder.

Kontraktstyring/Pejlemærker

Hvornår er der senest afleveret pejlemærker?

Vi har i december 2015 udarbejdet pejlemærket, som endeligt er godkendt i februar 2016. Trekløverens læreplan er revideret i september 2016, hvor vores digital dannelsespolitik samt Mad- og måltidspædagogik er tilføjet.

Inklusion

I vores arbejde med inklusion har vi i høj grad fokus på at inkludere børnene i differentierede fællesskaber. I september 2015 blev vores sproggruppe ændret til en specialgruppe, hvor vi nu har 5 pladser til børn med forskellige gennemgribende udviklingsforstyrrelser m.m. Det er individuelt i hvor høj grad disse børn kan inkluderes i vores børnegrupper, hvorfor Bellisstuen også har deres eget grupperum, hvor børnene kan være i et lille miljø med mulighed for pauser og ro. Vi har valgt at det er i de 3 almene børnegrupper, som ligger i samme hus som specialgruppen, denne særlige inklusionsopgave foregår. Vi arbejder bevidst med forskellige specialpædagogiske redskaber som eksempelvis piktogrammer og dagsstave, ligesom opgaven indimellem kræver decideret træning af forskellige færdigheder, i en én til én relation.

Det daglige pædagogiske arbejde bærer i dag præg af at vi i høj grad arbejder med børnene i mindre grupper, hvor der særlig er fokus på barnets deltagelsesmuligheder og ressourcer. Dette foregår i en struktureret ramme, med udgangspunkt i det aktuelle læreplanstema. Den overordnede tilrettelæggelse foregår på tværs på stuer og afdelinger, for at sikre en fælles tilgang i hele Trekløveren. Derudover forberedes arbejdet med læreplanstemaerne endeligt på stuemøder.

Vores inklusionspædagoger støtter personalet i inklusionsarbejdet, både som vejleder og som direkte aktør i børnegrupperne.

Oplever I udfordringer i arbejdet med pejlemærkerne?

Vi er af den opfattelse, at procentsatser alene ikke er udtryk for kvalitet. Eksempelvis ville det for os give mere mening, hvis målopfyldelsen derimod tog udgangspunkt i hvorledes medarbejdernes opkvalificering i forbindelse med gennemført diplommodul i Social inklusion har ændret den pædagogiske praksis og optimeret læringsmiljøer for børnene.

Læreplaner/børnemiljø

Hvordan organiserer I læreplansarbejdet?

Vi har erfaret, at arbejdet med de 6 læreplanstemaer i langt højere grad kræver ledelsesmæssig opbakning og sparring, hvilket har betydet, at vi har måttet revidere vores organisering af mål fastlæggelse og evaluering.

Vi har derfor valgt at organisere os, med et "læreplanstemamøde" inden opstart af nyt læreplanstema. Her deltager en pædagog fra hver stue samt en til to ledelses personer.

Vi har herudover valgt at fra januar 2017 får hver stue en formiddag til at planlægge Læreplansarbejdet på egen stue for hele perioden. Dette har vi valgt, da vi har erfaret, at personalet skal have mere tid til at reflektere over hvordan læreplanstemaet bedst giver mening på egen stue. Herudover har vi på hvert andet personalemøde afsat tid til evaluering af foregående læreplanstema.

Vi håber, at denne organisering vil sikre, at vi fremover i hele huset, arbejder ensrettet med mål og evaluering i forhold til de 6 læreplanstemaer. Med dette imødekommer vi også bestyrelsens ønske om sammenhæng og fælles pædagogisk retning for hele Trekløveren.

Her skal I, med udgangspunkt i læreplanen, beskrive, hvordan/hvorvidt jeres valgte pædagogiske aktiviteter og metoder fører til opfyldelse af jeres opstillede mål, inden for de seks læreplanstemaer:

Børnenes sproglige udvikling:

0-2 årige:

At give barnet mulighed for at udvikle sit sprog gennem legen.

At give barnet mulighed for at komme i kontakt/kommunikere med andre.

Eks: I vuggestuegrupperne har vi arbejdet i sproggrupper på tværs af stuer og afdelinger, således at sprogarbejdet er tilrettelagt med udgangspunkt i de konkrete børn i grupperne. Her har en gruppe arbejdet med Sprog og bevægelse, hvor der er blevet brugt projektor, til at understøtte børnenes oplevelser.

3-6 årige:

At barnet lærer at bruge sproget i dets tilgang til omverdenen.

At barnet begynder at lære flere nuancer i brugen af sproget.

Eks: Vi anvender systematisk *Dialogisk læsning* i alle børnehavegrupper, hvor der "læses" i mindre grupper delt op i forhold til børnenes sproglige kompetencer. Således målrettes dialogen til

børnenes niveau. Yderligere arbejder vi i helt små grupper med dialogisk læsning for de to-sprogede, der er særligt udfordrede.

Naturen og naturfænomener:

0-2 årige:

At barnet begynder at udforske og undersøge naturen

At barnet gennem de fire årstider får mulighed for at lege med vand, sand, jord, mudder og bygge snemænd og studere smådyr.

At børnene mærker kulde og varme i luften.

Eks: En gruppe har lavet et planteprojekt, Fra Jord til bord. Her såede vi karse, plantede tomater. Vi så det gro og vandede det hver dag. Til sidste spiste vi æggemadder med karse og tomater.

3-6 årige:

At børnene lærer at skelne mellem forskellige typer affald.

At børnene lærer at affald også kan være en ressource.

Eks: Vi har i alle børnehavegrupper været med i et projekt i samarbejde med Quarkcenteret, hvor vi sorterede affald i papir og madrester samt etablerede kompost produktion med regnorme. Dette projekt er nu blevet en integreret del af vores aktiviteter.

Krop og bevægelse:

0-2 årige:

At give barnet mulighed for at begynde at kende sin krop

At give barnet mulighed for at bruge og bevæge sin krop

Eks: Hvad kan jeg med min krop?

Stuerne har brugt dialogisk læsning og illustrationer af kroppen på Flanotavler, som muliggør stor grad af synlighed af kroppens dele. Derudover har stuerne på tværs arbejdet med Rend og hop med Ida, hvis øvelser helt er afstemt efter barnets alder og motoriske udvikling.

3-6 årige:

At barnet oplever glæde og aktivt udforsker og tilegner sig verden gennem alle sine sanser.

At barnet oplever selvstændighed, og bliver selvhjulpen.

Eks: Stuerne har arbejdet med Kroppen. Vi har snakket og benævnt kroppen og dens dele, læst bøger herom, lavet rim og remselege og bevægelseslege, hvor vi har sunget om sanser og kroppe. Vi har lavet aktiviteter, der har styrket børns selvhjulpenhed, også i forhold til af og påklædning.

Eks på arbejdet med pejlemærket: Sundhed.

Alle stuer har arbejdet med Rend og hop med Oliver. Dette projekt kører af to omgange i august og september i henholdsvis 2016 og 2017. Vores mål, at 90 % af de 5 årige har gennemført og mestrer øvelserne kommer ikke til at nås i 2016, da vi kan se på registreringsmaterialet, at det ikke er alle børn, der mestrer alle øvelserne. Vi må derfor justere målene for 2017. Derudover kan vi se, at registreringsmaterialet, med de medfølgende klistermærker giver pædagogiske udfordringer i forhold til vores pædagogiske principper.

Børns sociale kompetencer:

0-2 årige

At barnet begynder at blive opmærksom på andre børns udtryk

At barnet føler sig betydningsfuldt i børnefællesskabet.

Eks: Vi har i børnegrupperne sat fokus på, hvordan man ser ud, når man er glad, sur, ked af at det osv. Her har vi en terning, med forskellige ansigtsudtryk, som udgangspunkt for de små snakke

børn og voksne imellem. Vi har sunget sange som eksempelvis: Se min kjole, hvor børnenes opmærksomhed rettes mod de andre børn i gruppen.

3-6 årige

At barnet lærer at samarbejde og udfordre sig selv i sociale sammenhænge.

At barnet danner venskaber og føler sig betydningsfuld i børnefællesskabet.

Eks. I en af børnehavegrupperne, har vi oplevet, at et af børnene var i udkanten af fællesskabet.

Her valgte vi, at prioritere at spille Skak med en børnegruppe, da barnet netop var meget dygtig til Skak. Dette har betydet, at andre børn har fået øje for barnet og dets kompetencer, og at barnet i dag har mange gode venner.

Vi har arbejdet med samarbejdsøvelser, hvor opgaverne kun kan løses i fællesskab.

Derudover arbejder alle børnegrupper løbende med Fri for mobberi der understøtter målopfyldelsen.

Kulturelle udtryksformer og værdier:

0-2 årige

At barnet begynder at udtrykke sig på mange forskellige måder, eksempelvis gennem dans, musik, sang.

At barnet bliver opmærksomt på forskellige farver, former og materialer.

Eks. Til jul har vi haft besøg af en lille nisse som introducerede børnene til forskellige julesange, nissehuer, gran, risengrød og en pakkekalender. Hver dag kom nissen ned fra loftet og introducerede børnene for nogle af de danske juletraditioner.

3-6årige

At barnet lærer at arbejde med forskellige kreative udtryk.

At barnet lærer om forskellige traditioner og bliver introduceret til andre kulturer.

At barnet kender og benytter digitale muligheder.

At barnet får oplevelser med teater, museumsbesøg m.m.

Eks. En gruppe har læst og arbejdet med et eventyr. Efterfølgende har de arbejdet med at lave figurerne i papmache og andre materialer. De sluttede af med at tage i skoven og lave deres eget teater hvor børnene spillede rollerne og pædagogen var oplæser.

Børns alsidige personlige udvikling:

0-2 årige

Barnets identitet og selvopfattelse: -At barnet bliver set, hørt, anerkendt og genkendt.

Eks. Et barn viser pædagogen sin perleplade. "Vil du gerne lege med perler?" Spøger den voksne.

"Ja", svarer barnet. Derefter handler den voksne på barnets initiativ og tager perlepladerne frem.

Det vakte nysgerrighed hos nogle af de andre børn og snart sad der en lille sluttet flok og legede med perleplader. Der herskede en dejlig stemning og børnene var helt opslugt af at kunne skabe forskellige mønstre på perlepladerne. Dette lille eksempel viser hvordan vi arbejder med at se, høre og anerkende børnene.

3-6 årige

Barnets identitet og selvopfattelse: - At barnet tilegner og lærer nye ting om sig selv.

Eks. Der er arbejdet med "Hvem er jeg?". Hvert barn har tegnet og klippet sit eget hus. Herefter har de tegnet deres familie for så at klistre familien på huset. I denne proces er der blevet snakket

om forskelligheder som hudfarve, øjenfarve osv. På denne måde skabes der fokus på det enkelte barn. Samtidig får børnene en bevidsthed om hvor de kommer fra og hvem de er.

Hvordan arbejder I med at integrere et godt børnemiljø i det daglige pædagogiske arbejde?

Vi har valgt at arbejde med børnemiljø i forbindelse med de 6 læreplanstemaer, hvor der arbejdes med hvorledes det fysiske/psykiske og æstetiske børnemiljø kommer til udtryk i forbindelse med de valgte metoder.

Derudover vægter vi:

at der er mulighed for forskellige lege og at vi bruger alle rum til fordybelse og leg i mindre grupper.

at børnene har mulighed for at være ude, hvor der er bedre mulighed for fysisk aktivitet og udfoldelse.

at inventar og service kan bruges af børnene. Ex at kander er små, så de selv kan hælde op og trappetiger, så børnene selv kan kravle op på puslebordet ect.

at vi for sagt ordentligt goddag og farvel til alle børn og deres forældre.

at vi taler positivt til og om alle børn, deres forældre og hinanden.

at vi har opmærksomhed på, om børn indgår i differentierede fællesskaber.

at børnene også har mulighed for medbestemmelse ex. lft. deres deltagelse i ture og aktiviteter.

at legetøj er i børnehøjde og på bestemte pladser, så børnene i vides mulig omfang selv har mulighed for at være undersøgende eller selv kan starte en leg.

at huset og vores legetøj gerne må bruges på forskellige måder.

at udsmykning er relevant og i børnehøjde, må gerne afspejle månedens læreplanstema.
at børnene er med til at rydde op.

at ting der er ødelagt smides ud eller repareres.

Hvilke metoder/redskaber anvender I til at indfange børneperspektivet i børnemiljøvurderingen?
Vi bruger samlingen til at børnene mulighed for at ytre sig om deres hverdag og deres omgivelser. Her bidrager børnene med deres input til dagens aktiviteter, ligesom det også er her, at børnene indbyrdes laver aftaler. Derudover har vi tilføjet punktet: Børnemiljø i vores læreplansskema, således at vi forholder os til, hvilket børnemiljø vi skaber, i forhold til de valgte aktiviteter.

Hvad viser jeres børnemiljøvurdering – og hvordan følges der op på resultaterne?

Vi iagttager børns leg og de rammer de typisk skaber selv. Vi giver plads til, at en dukkekrog kan være et skib med stor besætning. Vi lytter til børnenes behov og ønsker og tilfører legen, det som kan være ønsket.

Der er hele tiden er plads til forbedring og justering af det fysiske rum alt efter hvilken børnegruppe der er sammensat på de enkelte stuer.

Vi inddrager små kroge og udnytter de rammer vi har bedst muligt.

Vi har inddraget et mindre personalerum til et aktivitetsrum for en mindre gruppe børn.

Vi har løbende udskiftet de gamle høje reoler med lavere reoler, hvor legetøjet står i børnehøjde.

Vi har organiseret os således at børnene er mere aldersintegrerede i Skoven, hvortil børnene og forældre har bemærket, at der er blevet mere ro.

Hvad viser jeres seneste evaluering af læreplanen – og hvordan følges der op på resultaterne? Evaluering/revidering af læreplanen er en løbende proces hvor elementer justeres eller tilføjes efterhånden som vi har haft de pædagogiske refleksioner herom. Således er vores Mad og måltidspædagogik netop udarbejdet, efter at vi har afholdt 2 personalemøder med et halvt års mellemrum med måltidet som tema. Dette har betydet, at vi har afprøvet diverse tiltag, før den endelige politik er blevet udarbejdet.

Hvordan arbejder I med overgange - både internt og eksternt?

Ved institutionsstart afholdes en introsamtale med forældrene. Derudover tilbydes forældre samtaler efter behov.

Det store skift fra én vuggestuegruppe til en børnehavegruppe er typisk omkring 1. maj. Vi vægter at børnene flytter sammen i det omfang det er muligt, i forhold til de børnefællesskaber de indgår i. Dette giver en ekstra tryghed i forhold til at starte "et nyt sted". Sammenholdt med at vores børnetal skifter, er det ikke altid at børnene flytter til en børnehavegruppe den måned de fylder 3 år, nogle gange bliver det lidt før andre gange lidt efter.

Som forberedelse til børnehavestart sørger vuggestuens personale for at barnet besøger børnehaven, på den pågældende stue. Disse besøg foregår ca. to gange om ugen fra vi kender barnets startdato. Børnene deltager i børnehavens dagligdag både ude og inde, og får mulighed for at blive fortrolig med nye børn og voksne.

I børnehaveafdelingerne mærker vi, at de systematiske besøg, der har været med de kommende børnehavebørn gør, at børnene falder både hurtigt og nemt ind i grupperne og dagligdagen, og dermed gør overgangen nemmere.

Fra oktober måned året før skolestart arbejder vi med 'storgrupper' frem til start på fritidshjem. Her arbejder vi målrettet med barnets selvhjulpethed, selvstændighed og sociale og personlige kompetencer, set i forhold til de krav, der stilles til et kommende skole - fritidshjemsliv.

Der afholdes overgangssamtaler med forældre samt afgivende som modtagende personale.

Ved afslutning på børnehaveliv afholdes samtaler om barnets skoleparathed.

Fritidshjem og skole besøges med personale og kammerater. Det er dog primært distriktsskolen (Holmegårdsskolen) der besøges.

Hvad er jeres erfaringer med retningslinjerne, der er beskrevet i hæftet "Sammenhænge i børn og unges liv – et fælles ansvar"?

Vi arbejder med overgange med udgangspunkt i retningslinjerne. Vi ser dog en udfordring i, at det særligt er Holmegårdsskolen, der samarbejdes med, og at børn, der skal gå i en anden skole ikke profiterer af et sådan samarbejde i samme grad.

Sprog

Hvordan sikrer I, at børn der har behov modtager sprogstimulering?

Sprogarbejdet varetages af såvel personalet på stuerne som sprogvejledere. Derudover har vi, i kraft af at vi har haft 6 pladser til børn i udsatte positioner, en sprogpædagog med særlige kompetencer og erfaring med at arbejde med børn med massive sproglige vanskeligheder. Denne

viden og erfaring gives videre til det pædagogiske personale i hele Børnehuset Trekløveret i form af ideer og vejledning i sprogstimulerende aktiviteter og sprogmaterialer.

Vi benytter TRAS (Tidlig registrering af sprogudvikling) og sprogvurderingsmateriale for 3 årige og "Vis hvad du kan". Disse materialer kan sprogvejlederne vejlede og undervise det pædagogiske personale i.

Vi har gennem projektet "Historier i posen", fået kursus i 'dialogisk oplæsning', hvilket i dag er en metode som vi anvender. Vi har ligeledes haft personale på kursus i materialet 'Læse leg'. Sprogvejledere og sprogpædagoger har en særlig opmærksomhed på, at opdage børn med sproglige udfordringer. Vi yder en ekstra sproglig indsats. Vi har udarbejdet et *Ide-katalog*, til inspiration til sprogstimulerende aktiviteter og lege.

I hverdagen arbejder vi overordnet med sprogstimulering:

- ved at børnene har det rart og trygt og føler sig anerkendt i samspillet mellem børn og voksne, så de får lyst til at bruge sig selv og sproget
- ved at give børnene mange alsidige oplevelser og erfaringsmuligheder
- ved at indlæring sker gennem leg, da leg er en lystbetonet måde at lære på
- ved at fokusere på børnenes ressourcer
- ved at sikre børnene daglige succeser og gode oplevelser
- ved at planlægge aktiviteter der styrker børnenes sprog, lade ord følge handling, sætte ord på det barnet ser, hører, føler og beskæftiger sig med
- ved at stimulere børnenes grov -og finmotorik samt give dem forskellige sanseoplevelser
- ved at spille spil, tælle, arbejde med årsag/virkning
- ved at tegne, lave puslespil
- ved at lade børnene synge, danse, spille musik
- ved at stimulere de kommunikative færdigheder
- ved at stimulere børnenes koncentration og opmærksomhed
- ved at være i mindre børnefællesskaber for at sikre at børnene bliver set og hørt og får taletid

I praksis får børnene sprogstimulering ved:

- at vi tænker sprogstimulering ind på alle planer og i alle daglige rutiner; garderoben med af - og påklædning, toiletbesøg, ved samling, ved måltiderne, oprydning og praktiske gøremål både ude og inde.
- at vi arbejder i en struktureret hverdag med en morgensamling, hvor der benyttes visuelle symbolkort, der fortæller om dagen, vejret, tøj som børnene skal have på i forhold til vejret/årstiden, aktiviteter der skal ske i løbet af dagen m.m. Børnene bliver på denne måde forberedt på hvad der skal ske i løbet af dagen, og giver dem bedre mulighed for at forstå det, der samtales om. Vi synger og laver fagtesange og bruger rim og remser. Vi har endvidere dialog om oplevelser og situationer med børnene
- at vi læser bøger, bruger dialogisk oplæsning, spiller teater, ser og snakker om foto fra ture og dagligdagen og benytter iPad
- vi tager på ture både i nærmiljøet men også længere udflugter
- vi laver forskellige motoriske og sansemæssige aktiviteter, hvor børnene får brugt hele kroppen, sanser deres krop, eksempelvis tegner, maler og modellerer
- vi hører musik, danser og laver rytmik med forskellige sange og bevægelseslege

- vi laver sanseløse lege med føle, lugt, smag, syn og høre sansen, vi laver øvelser med munden, hvor mundmotorikken stimuleres, f.eks. grimasser, puste, sugesug og krølle/vende tungen
- vi arbejder tematiseret med sprogarbejdet f. eks. "kropsbevidsthed", hvor vi arbejder hele vejen rundt om og går i dybden med temaet og kommer omkring alle læreplanstemaerne
- vi bruger dialogisk læsning som metode til sprogstimulering
- vi har en mindre gruppe børn, som en gang om ugen, er i et sprogstimulerende forløb

Sprogpædagogernes rolle, ansvar og opgaver i Børnehuset Trekløveren

I Trekløveren er der mange års erfaring med sprogstimulering. Trekløveren har haft 6 "sprogpladser", hvorfor der er pædagoger med særlig erfaring og kompetencer. Sprogarbejdet foregår dels med individuelt tilrettelagt sprogstimulering/ træning og dels i mindre børnefællesskaber. Aktiviteterne tilrettelægges i samarbejde med det øvrige pædagogiske personale/sprogvejleder.

Sprogpædagogernes primære opgave er, at støtte, vejlede og guide børnene, ved at hjælpe dem med at sætte ord på, samt give dem forståelse for, hvad der sker i legen, samt hjælpe børnene med at udvide og udvikle lege, så de kan indgå i forskellige rollelege og forskellige børnefællesskaber, både i de daglige aktiviteter og rutiner og i de konflikter der opstår.

Sprog-, inklusions-, og specialpædagogerne har et tværfagligt samarbejde med talepædagog og psykolog (PPR), hvor de deltager i planlægningen og udførelsen af børns individuelle handleplaner. Talepædagogen varetager derudover helt særlige sprog og talestimulerende forløb med enkelte børn.

Vi arbejder kontinuerligt med dialogisk læsning, og skal netop i gang med endnu et projekt i samarbejde med biblioteket, " Early Literacy", der har til formål at forberede børn til kommende læsefærdigheder

Vi har et tæt og inddragende forældresamarbejde, hvor vi drøfter de videre tiltag på barnets sproglige udvikling samt handleplan for det kommende arbejde. Vi vejleder og giver en gensidig feedback, så vi sammen kan støtte og styrke barnet i dets sproglige udvikling samt barnets udvikling generelt.

Inklusion

Hvordan arbejder I med inklusion i institutionen? Hvordan er der opmærksomhed på ekskluderende og inkluderende mekanismer i børnegrupperne?

I Børnehuset Trekløveren er mangfoldighed, særpræg eller forskellighed en værdi.

For os er det vigtigt at ingen børn skal føle eller opleve sig som anderledes eller uden for et fællesskab. I Børnehuset Trekløveren er det en værdi at børnene i højere grad siger "ja" frem for "nej" til hinanden.

I Trekløveren har alle børn uanset deres mentale, psykiske og fysiske forudsætninger ret til deltagelse i almene fællesskaber.

Vi ser ethvert større eller mindre fællesskab som et "system af positioner", de enkelte børns placering i børnefællesskabet (hvem bestemmer?), underordner sig? Altid er moren og faren eller hvem er nødt til at være "hunden", for at få lov til at være med, og som et "system af dispositioner" forstået som de enkelte børns forudsætninger for at byde ind med noget til gavn for fællesskabet.

Vi ser børn i høje positioner, som alle gerne vil lege med, som besidder de nødvendige dispositioner for at kunne gøre deres indflydelse gældende på hvem der må være med i legen og på indholdet.

Vi ser både enkelte børn eller legefællesskaber, der er meget lidt rummelige og som er modvillige over for at lukke andre børn ind, end deres venner.

Vi ser børn i udsatte positioner, som af forskellige grunde står i udkanten af fællesskabet, som har svært ved at finde en ven, i situationer svært ved at finde legekammerater, i andre situationer udelukkes fra muligheden for deltagelse i almindelige lege eller som er nødt til at tage til takke med at være hunden i "mor, far, børn" lege og hvis legebidrag ikke betragtes som betydningsfulde. I Trekløveren har vi børn som på grund af adfærd, sproglige forudsætninger, synlige såvel som usynlige handicaps kan være i risiko for eksklusion. Også for disse børn gælder retten til deltagelse i almene fællesskaber.

De mange forskellige børn der er i Trekløveren vil fremover betyde en højere grad af kobling mellem Almenpædagogik og Specialpædagogik, øgede krav til personalet om viden specialpædagogiske metoder samt behov for sparring.

Vi er meget opmærksomme på at mulighederne for deltagelse i leg er noget, der gives af fællesskabet. Vi ved, at et barn først er inkluderet, når det af fællesskabet er regnet og når dets udspil, ideer og bidrag har betydning for det, der foregår i fællesskabet.

I sig selv kan det være en ekskluderende faktor med store stuefællesskaber. Da forskellige faktorer har betydning for udviklingen af en inkluderende kultur og miljø, har vi som en del af en inkluderende praksis lige nu valgt at sætte fokus på følgende faktorer:

Rutiner, strukturer, organisering af hverdagen. Det seneste års tid har vi arbejdet henimod mere struktur, planlægning og organisering af det daglige arbejde og opdeling i mindre grupper og børnefællesskaber, hvor det enkelte barn får større mulighed for at være aktiv og udvikle sig til betydningsfulde deltagere med noget at byde ind med af betydning for fællesskabet.

Omgangstonen børn og voksne imellem har stor betydning for børnenes trivsel og dermed for hensigten med inklusion. Ved at italesætte børnene positivt, når vi taler om dem, tilstræber vi at modvirke, at enkelte børn fastholdes i bestemte roller eller positioner.

For at tydeliggøre for børnene, hvad der giver adgang til deltagelse i leg og andre aktiviteter, arbejder vi på, at få det enkelte barn eller det enkelte børnefællesskab til at åbne op for hinanden, og at få børnene til i højere grad at sige "ja" frem for "nej". Ligeledes vil vi i stedet for at spørge: "Må jeg være med?", et spørgsmål, som lægger op til et "ja/nej" svar, lære børnene at stille spørgsmålet: "Hvad leger I?". Et sådant spørgsmål lægger op til dialog om det, der leges og i højere grad til det efterfølgende spørgsmål: Vil du være med?"

Deltagelse gennem deltagelse i børnenes lege og aktiviteter er en måde for de voksne at være i samspil med børnene på og et nyttigt redskab til at kunne få øje på eksklusionsmekanismerne. Den voksnes deltagelse i leg giver betydningsfulde informationer om roller, forhandlinger og positioner til brug for en inkluderende praksis, nødvendig indsats eller guidning overfor det enkelte barn eller børnefællesskabet.

For nogle børns vedkommende er det nødvendigt at træne bestemte færdigheder i mindre omgivelser. For hvordan sikrer vi at de visiterede børn i situationer ikke oplever sig som anderledes eller ekskluderede fordi det er nødvendigt at træne færdigheder i rolige omgivelser i én til én med en voksen? I situationer hvor det er nødvendigt, at forlade fællesskabet og ud fra

devisen ”kendskab giver venskab” er vores praksis i høj grad at lade flere børn deltage. Det medvirker også til at afmystificere forskellighederne blandt børnene.

Den måde vi indretter vores rum og omgivelser på er også en medvirkende faktor for fremme af et godt børnemiljø, der bl.a. kan medvirke til børns muligheder for sammen med en eller flere børn at lege uforstyrret eller for antallet af konflikter børnene imellem. Derfor har vi netop skiftet de lange borde ud med mindre, hvor vi i såvel spisesituationer som ved forskellige aktiviteter, langt bedre kan dele børnene op i meningsfulde fællesskaber.

Alle voksne omkring barnet er vigtige aktører, når det handler om at skabe inkluderende børnefællesskaber. At forældrene er aktive medspillere i udviklingen af de fællesskaber, som alle børn skal have mulighed for at være en del af. Vejen til øget inklusion handler derfor også om at styrke forældrefællesskaberne.

Når forældre og børn lærer hinanden at kende på nye måder, medvirker det til at skabe større forståelse og accept af børns forskelligheder og udfordringer. Og det er et godt fundament for inklusion af alle. En åben kultur blandt de voksne kan for eksempel betyde, at forældrene får øje for at invitere andre børn end de sædvanlige legekammerater med hjem. Når forældrene opdager nye og positive sider ved børnene, afspejler det sig også i børnefællesskaberne i dagtilbuddet, og her er vi som personale vigtige aktører, når legeaftaler skal etableres. Fx ved at holde forældrekafe, sommerfest m.m. hvor der skabes kontakt mellem forældre.

Vi er opmærksomme på at betydningen af en god omgangstone og hvad skældud gør ved børnenes følelse af selvværd. Vi arbejder dagligt for at sikre en god omgangsform og tone børn og voksne imellem. Når vi omtaler – eller taler om et barn - sørger vi for at italesætte barnet positivt, for at undgå at fastholde en bestemt opfattelse af barnet i en bestemt position/rolle.

De voksne skal være deltagende i børns leg gennem hele dagen. På denne måde gives de voksne mulighed for dels at få øje på det, der foregår på børneniveau af forhandlinger, den enkeltes position i børnegruppen og roller, at kunne påvirke legefællesskabet og dels muligheden for at guide det enkelte barn eller børnefællesskabet – således at alles bidrag opleves som betydningsfulde og hensigter bliver forstået. Samtidig gives deltagelsen i børnenes leg nyttige informationer til brug for indsatser over for det enkelte barn eller over for et givent børnefællesskab mhp at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn.

Når vi ser børn i udkanten af fællesskabet, benytter vi som metode at lave iagttagelser. Er der noget vi kan gøre anderledes? Hvordan kan vi støtte barnet? Hvordan kan vi skabe øgede deltagelsesmuligheder? Ved behov laver vi handleplaner på såvel det enkelte individ som på børnefællesskaber. Vi benytter Trekløverens egen Handleplansmodel.

Har I ansat en inklusionspædagog? Ja, tre stk.

Tværfagligt samarbejde

Hvordan opsporer I børn i udsatte positioner?

Vi benytter os af materialet ”i Tide”, og følger retningslinjerne heri. Derudover foregår opsporingen i børnegruppen, hvor vi på stuemøder jævnlige tager børnene og deres trivsel op. I Trekløveren har vi ansat 3 inklusionspædagoger, der er sparringspartnere til stuerne, når de ser børn i udsatte positioner, ligesom vi benytter os af muligheden for tværfaglig sparring på netværksmøder i det tværfaglige netværk.

Hvordan arbejder I med børn i udsatte positioner?

Der udarbejdes handleplaner.

Hvordan samarbejder I med familierådgiver?

Vi har et tæt samarbejdet med vores familierådgiver. Hun deltager i møder med forældre, hvor der har/er behov. Vi oplever at vores familierådgiver er tilgængelig og en god støtte, ved underretninger o. lign.

Hvad er jeres erfaringer med at bruge det tværfaglige netværk, når I har børn I er bekymrede for?
Vi har 8 årlige netværksmøder. Derudover har vi en aftale med familierådgiveren de måneder, hvor der ikke er netværksmøder. Vi har gode erfaringer og oplever at vi er sammen om opgaveløsningen.

Hvordan har I implementeret den nye udgave af iTide, og hvilken rolle spiller den i dagligdagen?

Efter vi har fået etableret tværfagligt netværk i Trekløverens, oplever vi, at det tværfaglige netværk i høj grad understøtter arbejdsredskabet ” iTide”. Vi har i januar 2016 haft en personalekonference, hvor vi har gennemgået samtlige procedurer, retningslinjer diverse indstillingsskemaer m.m. Derudover arbejdede vi med udarbejdelsen af pædagogiske handleplaner ud fra Trekløverens handleplansskema. iTide indgår i stuens mappe, der også indeholder skabeloner for stuemøder, datoer for diverse møder m.m.

Personalet giver udtryk for stor tilfredshed ved at have denne ’mappe’, som bruges som et opslagsværk, til at orientere sig om de forskellige rammer og procedurer, der er både i Trekløverens, men også som overordnet ramme i Hvidovre kommune.

Mad i institutionen

Serverer I mad til alle børn i institutionen? Ja.

Hvordan arbejder I pædagogisk med måltidet?

Hvilken måltidspædagogik har I udarbejdet?

Trekløverens måltidspædagogik.

Formulering af en mad og måltidspolitik har skabt en fælles holdning til maden og måltiderne, så alle arbejder mod de samme mål. Vores mad og måltidspolitik er udarbejdet og vedtaget i fællesskab og sikrer, at vi alle har forholdt os til og kender, hvilke rammer og betingelser der er for Trekløverens børn.

For os handler Maddannelse om, at maden bliver til mere end bare mad. Børn kan nemlig få meget mere ud af maden og måltiderne end mætte maver. De lærer en masse om mad og gode råvarer og få vakt en nysgerrighed og begejstring for mad, som er en gave, at kunne tage med videre i livet. Vejen frem mod at skabe maddannelse handler om at give børnene gode oplevelser med mad og måltider, og det handler i høj grad om børneinddragelse.

Vi kan ikke tage for givet, at egen opfattelse af, hvad der er god mad og et godt måltid, også er andres. Måske skal sovsen ved siden af og ikke oven på kartoflerne. Religion, opvækst, familietraditioner og alder spiller ind, både hvad angår sammensætning, anretning, tilbehør eller råvarer. Dertil er madkulturen, som så meget andet, en dynamisk størrelse. Den forandrer sig med de mennesker, der spiser - hver eneste dag. Vi taler med børnene herom for at få en forståelse af deres valg og behov. Ingen må føle sig tabt eller forbigået i forhold til de daglige måltider. I vores madplan og i det daglige pædagogiske arbejde ved måltidet tager vi højde for og respekter børnenes madkultur og præferencer.

Vi gør måltidet til en vigtig social begivenhed, hvor fællesskabet er i fokus og hvor børnene oplever sig som værende en værdifuld del heraf. Børnene deltager aktivt i processen. Det vil sige at de hjælper med at dække bord, sætte maden på bordet, rydder af bordet og at vi alle sammen snakker fælles om, hvilken mad vi skal spise. Under selve måltidet har vi også fokus på, hvad man er fælles om, at man sender maden videre og beder om tingene. Vi voksne er bevidste om, hvilken måde vi selv spiser maden og snakker om denne, da vi er rollemodeller for børnene og det er vores opgave at skabe en god stemning omkring måltidet. Derudover er vi opmærksomme på, hvordan børnene omtaler maden, så en eventuelt "madkultur" ikke spreder sig til børnefællesskabet.

I Trekløveren har vi følgende mål for måltidet:

Vi styrker børns madmod.

Det gør vi ved at opfordre børnene til at smage på tingene, og som voksen være med til at smage på tingene og gerne flere gange i forskellige kombinationer. Vi roser ligeledes børnene, når de smager noget nyt. Vi er bevidste om, at vi er rollemodeller og selv tør smage på maden. Så vidt det er muligt forsøger køkkenet at dele maden op så børnene kan se hvad maden er lavet af.

Vi giver børn indblik og forståelse for måltidet - fra jord til bord.

Vi taler dagligt med børnene om hvor maden kommer fra. Vi vil fremadrettet arbejde på at børnene bliver inddraget i madlavningen, når og hvor det er muligt. Fx at børnene i mindre grupper skræller gulerødder eller ordner kartofler på stuen til maden senere på dagen. Dette kunne være aktuelt at gøre i perioden med læreplanstemaet "natur og naturfænomener" eller laver et plante projekt, hvor vi planter små ting som karse, purløg, kartofler, radiser m.m.

Vi bruger måltidet til sproglig stimulering.

Det gør vi ved at benytte begreberne for maden i stedet for "er det den her eller den her du vil have". Generelt benytter vi måltidet til at øve begreber og kategorier. (Surt, sødt, hårdt, blødt, ved siden af, ovenpå, bagefter osv.) Vi lægger op til interaktion mellem børnene og placere dem i små spisegrupper.

Vi øver børn i at fornemme sult/mæthed.

Vi italesætter at børnene skal tygge af munden, lige have maden ned i maven, at når du skubber maden væk er det så fordi du er mæt? At være mere sultne, at være tørstig m.m.

Vi viser måltidets mangfoldighed.

Vi smager mad fra forskellige kulturer og forskellige lande. Mad som kan spises med, ske, gaffel, pinde, drikkes eller spises med fingrene.

Vi støtter børn i at blive selvhjulpne – bruge kniv og gaffel, øse op selv m.m.

Børnene får lov at være en aktiv del af måltidet ved fx at smøre maden selv, at skære deres mad ud, at skænke vand op, at dække bord, at sende maden rundt, at rydde af bordet.

Vi giver børnene mulighed for at opleve årstidernes mangfoldighed ved at

- køkkenet sørger for at servere mad efter årstiden, sæson
- vi bruger vores afgrøder fra vores plantekasser

- køkkenet følger økologiens principper
- snakker om, hvornår frugt og grønt er i sæson

Vi udbreder den danske kultur gennem højtider og traditioner ved at

- vi afholder påskefrokost og julefrokost
- vi afholder høstfest
- dækker pænt bord ved særlige anledninger og højtider
- dækker op med fødselsdagsdug og fødselsdagstog, når der markeres fødselsdag

Trekløveren er på nuværende tidspunkt ikke indrettet til at børnene kan deltage aktivt i madlavningen, men vi har netop fået bevilliget 100.000 kr. til etablering af køkkenet i Engen, hvor børnene fremover vil kunne deltage i madlavningen.

Ledelse

Hvordan organiserer I ledelsesarbejdet?

I Trekløveren har vi en leder, en souschef samt en pædagogisk leder.

Ledelsesopgaverne er overordnet fordelt således at lederen er ansvarlig for personaleledelse, tværfagligt samarbejde samt specialgruppen, souschefen for det administrative arbejde og den pædagogiske leder er ansvarlig for at støtte personalet i organisering af det pædagogiske arbejde. Der er dog i praksis tale om, at opgaverne løses, efterhånden som de opstår, i samarbejde ledelsen imellem.

Hvordan organiseres møder med deltagelse af personale i institutionen – herunder personaleinddragelse, videregivelse af information m.m.?

Årshjul (med al mødeaktivitet og temaer) er udarbejdet i november måned for det kommende år. Alle tema/gruppemøder er planlagt til afholdelse på mandage formiddag (9.30-11.00) MED-møder afholdes ligeledes på mandage. Derudover afholdes der stuemøder i åbningstiden/arbejdstiden 1. gang hver anden uge. Denne organisering ændres i 2017 for at tilgodese behovet for refleksion og forberedelse og evaluering af læreplansarbejdet.

Hvor mange ledelsesmøder har ledelsesteam eller del af ledelsesteamet deltaget i det seneste år?
Alle

Hvor mange netværksmøder har ledelsesteam eller del af ledelsesteamet deltaget i det seneste år?
Alle.

Konkluderende egen vurdering

Har I oplevet særlige udfordringer i institutionen, når I kigger et år tilbage?
Hvis ja, hvilke?

Oplever I særlige udfordringer pt.? Ja

Hvis ja, hvilke?

Vi er stadig udfordret af de fysiske rammer, at vi ikke fysisk kan se, høre og være i daglig dialog med vores personale. Derudover har vi ikke en personalestue, hvor vi kan samles når vi holder personalemøder. Dette betyder at vi i høj grad må tilrettelægge personalemøder afdelingsvis. Vi har været udfordret i forhold til at arbejde systematisk med læreplanstemaerne, og har derfor besluttet en ændret praksis for 2017, hvor der afsættes tid til såvel forberedelse som evaluering af de 6 læreplanstemaer, på tværs af børnegrupperne, således at der ligeledes sikres en fælles pædagogisk tilgang hertil.

Hvad er jeres egen vurdering af institutionen?

Vi har en institution, med en personalegruppe der er præget af forskellige kompetencer, stabilt og engagement. Et personale, der har en positiv tilgang til, og et stort ønske om at få en samlet Trekløver, med fælles værdier og pædagogisk praksis. Vi arbejder bevidst på at højne det faglige niveau, gennem deltagelse i kurser og efteruddannelse ved bl.a. at give mulighed for, at vores medhjælpere får tilbudt merit uddannelse, og vores pædagoger tager diplommoduler. Personalet arbejder bevidst med formidling af det pædagogiske arbejde og børnenes trivsel og udvikling, hvilket betyder at vi har en institution med tilfredse og engagerede forældre og børn der trives.

På baggrund af denne vurdering – hvilke fokuspunkter vil I da pege på til jeres kommende pædagogiske tilsyn?

Læreplansarbejde og målopfyldelse.

Mulig kommende skolebørns-gruppe i afdeling Skoven.

Har I særlige ønsker til metoder i forbindelse med jeres kommende tilsyn?

Status

Evt. bemærkninger til Institutionsprofil - basiskvalitet

Børnetal	<p>Er I glade for det ekstraordinært høje børnetal? Det er rigtig dejligt, men det er udfordrende, at det er vuggestuebørn, som er på ventelisten. Der er netop skabt en rigtig fin organisering, men den skal ændres nu, hvor der kommer flere vuggestuebørn. Det er en udfordring at der hele tiden skal ændres på strukturen. Der kunne godt bruges et ekstra rum.</p>
Økonomi	<p>Når den fine økonomi skyldes et højt børnetal ville det så ikke give mening at ansætte mere personale frem for at bruge pengene til drift? Det er helt tilbage fra 2014, at der er penge i overskud. Der er behov for at bruge penge til forskellige forbedringer. Der er det personale, som der skal være, så der bruges også penge på løn. Kirsten er i dialog med Flemming omkring overskuddet. Personalet er enige i, at der er personale nok. Der er én flyver, som bruges der, hvor der er behov. Så alt i alt er der stor tilfredshed</p>
Personale	<p>Det er fint, at I har sat mobning på dagsordenen – har det givet effekt? En enkelt person har givet udtryk for at blive mobbet i trivselsundersøgelsen. Der har ikke været detaljer omkring omfanget eller indholdet af mobningen, men det har været oppe i MED udvalget og ledelsen har taget det meget alvorligt. Kurset med Gitte Strandgaard (mobning på arbejdspladsen – handleredskaber) var meget inspirerende. Der er nedsat en arbejdsgruppe under MED udvalget, som laver et udkast til en mobbepolitik. Det bliver taget op på personalemøder og drøftet. Det drøftes også i MED udvalget, at der kan opstå kløfter i personalegruppen i forhold til forskellige kompetencer. Så det arbejdes der også med i MED udvalget. Kommentar: Personaleudvikling – der er gang i mange ting – virker meget organiseret. Kommentar: Flot normering</p>
Politikker/retningslinjer	Fint – ingen kommentarer
Fysiske rammer	<p>Hvordan kunne I forestille jer, at vi fik endnu højere grad af fokus på de fysiske rammer? Kunne der skabes opmærksomhed på det via 10 årsplanen? ESCO projektet betød, at Trekløveren ikke kom med i 10-års planen. Det må der rigtig gerne komme gang i. Vi drøfter, at vi skal have fokus på det i flere sammenhænge. Kulden er meget nærværende, men det håber personalet kan løse</p>

	<p>sig via de ting, som bliver lavet i ESCO projektet.</p> <p>Et mål kan være, at når der kigges på 10 års planen igen, så skal Trekløveren med for at optimere de generelle forhold i forhold til organisering af rum m.v.</p>
Forældresamarbejde	<p>Det lyder som om der er rigtig mange gode rutiner omkring forældresamarbejdet.</p> <p>Hvad tænker du som forældre? (Karina)</p> <p>Som forældre bliver man altid mødt med et smil. Der er plads til at snakke.</p> <p>Opdelingen af børnene gør, at der virker meget roligt og rart, når man kommer som forældre i institutionen. Det virker aldrig stort og uoverskueligt. Det er både egen oplevelse, men også det der høres fra andre forældre.</p> <p>Det er dejligt at mærke, der tages hensyn til de enkelte børn. Så kan kun bakke op om, det der er skrevet i institutionsprofilen.</p>
Kontraktstyring	Der arbejdes med pejlemærker – opfølgning sker særskilt.
<p>Læreplaner/børnemiljø</p> <p>Det er også jeres fokuspunkt, så vi kan drøfte det her.</p>	<p>Tilbage melding fra den pædagogiske konsulent:</p> <p>Den overordnede læreplan</p> <p>Der mangler helt overordnede mål under hvert tema – så man kan se, hvilke mål I generelt arbejder ud fra.</p> <p>Grunden til, at der ikke er overordnede mål beror på en misforståelse. Ledelsen havde fået en forståelse af, at der kun skulle ligge de konkrete skemaer, hvor der er beskrevet en evaluering. Dette har vi en drøftelse af.</p> <p>Lige nu arbejdes der på, at få lavet nogle fælles overordnede mål i netværket, disse mål vil så kunne sættes ind i læreplanen.</p> <p>Øvrige kommentarer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnemiljø i et børneperspektiv? Det er et arbejds punkt, som der kommer fokus på i det kommende år. • I de nævnte eksempler er der ikke uddybet, hvordan I har vurderet jeres dokumentationsmateriale? • Jeres mål (gode mål) og tegn hænger rigtig fint sammen under de forskellige temaer. Det er dog ærgerligt, at I ikke benytter jer af at vurdere dem i forhold til jeres mål. Det ville skabe en endnu bedre sammenhæng. • Evalueringdelen er fraværende. • Metoder og aktiviteter er ikke særligt konkrete • Alle mål kan opfyldes ved at holde samling? – undrer mig over, at der ved alle temaer er den samme organisering? (dog ikke krop og bevægelse,) <p>Vi har en overordnet drøftelse af læreplanen som helhed. Læreplanen som den ser ud lige nu er et resultat af første gangs arbejdet. Den nye måde at arbejde med læreplanen på, er der arbejdet med det sidste halve år.</p>

Nu arbejdes der ca. 2 måneder med de enkelte temaer. Dette er der lavet en ny struktur omkring, så der bliver bedre tid til refleksioner. Fra 1. januar er alle 12 stuers mulighed for refleksion dermed blevet struktureret, så alle får mulighed for at reflektere. Det bliver rigtig spændende, og alle glæder sig meget.

Som tidligere nævnt arbejdes der med at få lavet overordnede mål for netværket, som betyder, at institutionen så arbejder med udvalgte mål, og her benyttes skemaerne. Skemaet er blevet ændret lidt, da personalegruppen har svært ved at forstå det nuværende skema. Der er puttet et felt mere (evaluering) på skemaet.

Der har været behov for at tydeliggøre den funktion, som evalueringen har, så man sikrer, den bliver brugt til udviklingen af det pædagogiske arbejde.

I forholdet til arbejdet med de enkelte læreplansskemaer tilrettelægges det nu så der startes op med et møde, hvor der er fælles inspiration i forhold til det konkrete tema.

I skemaet er der også sat et felt ind, hvor der beskrives sammenhængen mellem evalueringen, aktiviteten og temaet. Hvorfor er det at netop disse aktiviteter er valgt.

Alle stuer får mulighed for at planlægge i detaljen, og der kan evalueres på personalemøderne.

Det satses på, at der på denne måde kan komme en bedre struktur i læreplansarbejdet. Med et årshjul er det tydeligt for alle, hvordan der skal arbejdes.

Dette er opstået på baggrund pædagogikslæders deltagelse i stuemøderne. Der har helt klart været et stort behov for, at der afsættes tid til arbejdet.

Det bliver spændende at følge dette arbejde i de kommende år.

Der skal fokus på overgangene (fra samling til aktivitet) så dette glider bedre og bliver mere harmonisk. Det betyder at organiseringen skal være nem at gå til og tydelig for alle (også vikarer)

Det betyder også at alle tager ansvar for aktiviteterne

Det har været et dilemma for personalet, at nå at tale om temaerne, så det er dejligt, at der nu bliver lagt en struktur omkring det. Det er vigtigt, at der er plads til at reflektere og evaluere.

Forælderen som deltager, synes det lyder rigtig spændende og glæder sig også til at se det i funktion. Læreplansskemaet er hårdt arbejde, så der er ingen tvivl om, at det skal struktureres, så der skabes tid til det.

Det kan være interessant for nogle forældre at se hele læreplanen og alle overvejelser, men der er sikkert også nogen, som ikke finder det interessant.

Der er nedsat en digitaliseringsgruppe, som skal drøfte, hvordan der skal arbejdes med iPad og digital dannelse generelt.

	<p>Der fortælles, at det er en frustration, at man ikke kan printe fra iPad. Lone er opmærksom på dette, men desværre er det ikke muligt nu på grund af noget it-sikkerhed.</p> <p>Lone sender medielæringsstrategi papirerne til Kirsten.</p>
Overgange	<p>Det lyder rigtig fornuftigt det arbejde, som I har gang i. Kunne I forestille jer skolesamarbejdet tilrettelagt anderledes, så I fik kontakt til flere skoler?</p> <p>Samarbejdet med Holmegårdsskolen er meget omfattende, så det er ikke muligt, at gøre mere med andre skoler.</p> <p>Der afholdes overleveringsmøder med de skoler, hvor der skal børn hen. Det kan også være ud af kommunen.</p> <p>Nogle af ideerne fra samarbejdet med Risbjergskolen er trukket ind i dette samarbejde.</p> <p>Der skal afholdes forældremøde i september, og der vil Trekløveren gerne have SFO personale med. Sådan bliver det til næste år. Målet er at få klædt forældrene lidt bedre på til skolestart.</p> <p>Når man kommer fra børnehaven kan det være temmelig overvældende at starte op i SFO, da tilgangen til forældre er helt anderledes her. Derfor er der planer om, at få klædt forældrene bedre på.</p>
Sprog	<p>Kunne jeres ide katalog i forhold til sprogarbejdet være noget, som blev spredt mere ud?</p> <p>Det er kendt i sprognetværket. Det er også blevet udbredt mere med historien i posen. Så oplevelsen er, at de gode erfaringer er belfvet delt.</p> <p>Jeres sprog arbejde er meget struktureret og veltilrettelagt – hvilke resultater kan I dokumentere på denne baggrund?</p> <p>Early litteeracy projektet indeholder også en dokumentationsdel, som skal vise, hvordan der er b levet arbejdet.</p> <p>Vi har en drøftelse af, at det er svært at dokumentere effekt på det enkelte barn. Det vil derfor mest være dokumentation af de aktiviteter, som er foregået. Men konkrete mål for arbejdet vil også gøre det muligt at måle på om de mål er opfyldt.</p> <p>Organiseringen i de mindre grupper betyder, at der er en større opmærksomhed på det enkelte barn.</p> <p>Vuggestuen arbejder også med "en ny historie i posen" for at videre udvikle sprogarbejdet.</p> <p>Der er fundet nye bøger frem og der arbejdes med fagter.</p> <p>I Engen er der også fokus på særlige børn, og der arbejdes i mindre grupper. Der foregår en stor vidensdeling blandt personalegruppen, så det opleves også at børnene opfanges tidligere end før.</p> <p>Der er også et godt og tæt samarbejde med logopæd.</p> <p>Der kan stadig komme større børn, som ikke har noget sprog, og som der så skal laves en særskilt indsats i forhold til.</p>
Inklusion	<p>Jeres inklusionsarbejde virker også meget veltilrettelagt og struktureret.</p>

	<p>Metoden: "Hvad leger I – Vil du være med?" Hvordan virker det i praksis?</p> <p>Det virker rigtig godt og det er noget, som alle børn kan have glæde af. Det stammer egentlig fra den "gamle" sproggruppe, men er nu udbredt praksis i hele huset. De voksne støtter op om denne tilgang i alle sammenhænge.</p> <p>Specialgruppens børn i almen stuen gør noget helt særligt i forhold til læring blandt alle børn.</p> <p>Der er mange gode erfaringer fra specialgruppen, som også bliver delt i almengrupperne, og som de har stor glæde af.</p> <p>Det kan også være en udfordring, når børnene er integreret i det almene, hvis specialpædagogen så er syg. Så har man barnet på stuen, men ikke nogen "ekstra" hjælp. Det er en kultur, som det tager tid at arbejde med. Men der arbejdes systematisk med det.</p> <p>Inklusionsmodulet har en stor betydning i forhold til forståelsen af behovet i børnegruppen.</p>
<p>Tværfagligt samarbejde</p>	<p>Har det tværfaglige netværk betydet noget i forhold til, hvornår I får opsporet børn i udsatte positioner?</p> <p>Det har en betydning at der "skal" tages børn op på møderne.</p> <p>Der er lavet en struktur, hvor pædagogisk leder er med på stuemøderne, hvor der laves en handleplan, efter 3 måneder involveres inklusionspædagogen, hvis de aftalte tiltag ikke har haft effekt. Hvis det herefter ikke er "løst" tages problematikken med på det på tværfaglige netværk.</p> <p>Inklusionspædagogerne er rundt i huset og har et kendskab til flere børn. Det har også en betydning for personalet, så de nemmere kan opsøge hjælp.</p> <p>Der er fast dagsorden, og altid referat på alle tværfaglige netværksmøder</p> <p>Vidensdeling er rigtig godt og strukturen gør, at der hurtigt kommer fokus på barnet, men det er ikke nødvendigvis det tværfaglige netværks skyld. Men de er stor gavn af det tværfaglige netværk.</p>
<p>Mad i institutionen</p>	<p>I har skrevet rigtig meget omkring værdier m.v.</p> <p>Kender I kommunens skabelon til mad- og måltidspolitik, som også går ind i mål og delmål m.v.?</p> <p>Det har institutionen ikke, men vil rigtig gerne stifte bekendtskab med den.</p> <p>Lone sender et link til Kirsten.</p>
<p>Ledelse</p>	<p>Det lyder som om ledelsesarbejdet fungerer rigtig godt og er struktureret på en hensigtsmæssig måde.</p> <p>Er organiseringen også tydelig for personalet?</p> <p>Der er en god og løbende information. Ledelsen har altid tid til at høre, hvilket er rigtig dejligt, fortæller personalet.</p> <p>Ledelsen er meget nærværende, og der er stringens i tingene.</p> <p>Personalet føler sig hørt og forstået, og ledelsesteamet virker som om det fungerer rigtig fint.</p> <p>I Skoven er der en koordinator, som samler op, og koordinerer i</p>

	<p>forhold til kontoret.</p> <p>Hun holder møde med pædagogisk leder om onsdagen, hvilket også er med til at skabe sammenhæng. Pædagogisk leder deltager også på stuemøderne i Skoven. Det er vigtigt for at kunne holde den røde tråd. Tidligere har der været brugt meget tid på telefonopkald fra Skoven og til kontoret, da det kunne være svært for dem at følge med, men det er blevet løst via den nye praksis.</p> <p>Det har været centralt at arbejde med at skabe en rød tråd gennem hele huset. Det er noget forældregruppen har efterspurgt, så det har været vigtigt for ledelsen at arbejde med dette.</p>
--	---

Dialog om fokuspunkter

- Læreplansarbejde og mål opfyldelse
Dialogen omkring dette er beskrevet under læreplansarbejdet tidligere i rapporten.
- Mulig kommende skolebørns-gruppe i afdeling Skoven
På tilsynet aftaler vi, at vi venter med denne dialog, da det kræver en snak med en chef. Det tages op i anden sammenhæng og eventuelt til kvalitetssamtalen.

Gensidige refleksioner over dagtilbuddets pædagogiske praksis

Fokus på hvilken betydning dagtilbuddets pædagogiske rammer har for børns trivsel, læring og udvikling generelt samt for børn i udsatte positioner:

Fra besøg i Trekløveren

Jeg starter med at få en afklaring på, hvad de forskellige afdelinger hedder:

Hvidovrevej 98	Skoven
Vuggestuen	Marken
Børnehaven	Engen

Jeg starter i Marken, hvor stuerne hedder: Kornblomst (flex), Liljerne, Lupiner, Smørblomster, Vintergækker og Valmuer.

Kornblomst

Afdelingen er ramt af sygdom, så der er lidt ekstra børn fra en anden stue, indtil der møder en voksen ind fra den stue. Omkring kl. 9 er det muligt at dele børnene op, og de følges på egen stue af den nyankomne voksne fra stuen.

Så skal der holdes samling. Den starter på gulvet, og der synges sange (var lige ude af rummet på dette tidspunkt).

Herefter sætter alle sig op ved bordene. Så får børnene frugt, brød og syltetøj. Alle får et smørebræt, et stykke rugbrød og en kniv med lidt syltetøj på, så de selv kan smøre deres mad. Der er små kander, så børnene selv kan hælde vand op, og der er vand på stuen, så kanderne kan blive fyldt op efter behov.

Børnene virker hjemmevant i at klare tingene selv, og spørger om hjælp eller bliver guidet af en voksen efter behov.

Der er ved at blive kørt en ny pige ind på stuen, hun ankommer og bliver taget pænt i mod.

Hverken mor eller barn kan dansk, så der bliver taget engelsk i brug til mor, og dansk til pigen.

Hun ser rigtig glad ud og indtager straks stuen.

Liljer

Her er de netop blevet færdige med formiddagsfrugt. Der er nogen børn, som skal på legepladsen, og tre børn bliver inde sammen med en voksen for at male.

Inden da er der lidt dans i det lille tilstødende rum, hvor der spilles musik. Undervejs ordnes praktiske opgaver med børn, der skal have en ren ble, inden de går ud. Der er en voksen på toilettet, de øvrige er på stuen.

Da alle børn er klar, begynder de at tage tøj på og går på legepladsen. I starten er alt roligt, men efterhånden som de fleste børn er ude, opstår der lidt forvirring på stuen, hvor en voksen drøner rundt mellem garderobe, toilet og legeplads. Det går ikke helt op for mig, hvad der er gået galt.

På begge stuer er der indrettet, så det er muligt at lege i mindre grupper, og der er et lille tilstødende rum til opdeling.

Leder henter mig og over på Valmuerne, hvor der foregår noget, som hun synes jeg skal se.

På stuen er der tre børn sammen med en voksen. De leger med deres krop og motorik. Der er en balje med kugler, en kravletunnel og forskellige sansetrædesten. De har alle bare tæer, også den voksne. Børnene nyder at sidde i baljen, de smider med kuglerne og deres kastes tilbage til dem. Den voksne er omkring børnene og støtter dem i deres leg. Hun opfordrer dem til at kravle igennem tunnelen og træde på sansetrædestenene.

Der er en meget "intim" stemning på stuen og et tæt nærvær mellem børn og voksen.

Lupinstuen

Her har en voksen lige siddet og spillet billedlotteri med en mindre gruppe af børn. Der er en gruppe af børn i fællesrummet sammen med to voksne, hvor de laver noget rytmik og gynger i "hængekøjer". Der er også nogen på legepladsen.

Refleksioner:

- Der er rigtig meget selvhjulpenhed, og de nødvendige redskaber er til rådighed.
- Jeg oplever en høj grad af nærvær hos de voksne, og de er optage af aktiviteterne med børnene.
- Der er en klar sammenhæng mellem de skrevne omkring opdeling af børnene og de aktiviteter, som jeg ser foregå på stuerne.
- Ved besøget spørger jeg til, hvordan man ved, hvordan man skal opdeles. Jeg får vist en plan over de voksnes fordeling. Men jeg har lidt svært ved at gennemskue, hvor forældrene kan se, hvad der skal foregå (ugeplan). Jeg har heller ikke kunnet finde det i Tabulex.

Der er ingen steder lige nu, hvor forældrene kan se, hvad der arbejdes med. Der er lister og meget planlægning men de offentliggøres ikke for forældrene. Det vil være et kommende tema "formidling" i 2017.

I alle afdelinger er der store whiteboardtavler, så det er dumt ikke at bruge dem. Når de er der, skal de bruges. Hvis I ikke ønsker at bruge dem, så er det bedre at tage dem ned.

Vi har en kort drøftelse af, at både ledelse og personale er glade for, at det er synligt, hvordan de organiserer sig. Under snakken omkring forældresamarbejde kom det også frem, at forældrene lægger mærker til, hvordan denne opdeling påvirker hverdagen

Jeg går herefter i Engen.

På vej til denne går jeg gennem et fællesrum, hvor inklusionspædagogen er i gang med at lege en leg, hvor børnene står på trædesten og flytter sig rundt efter forskellige regler. Jeg er der ikke så længe, så jeg kan høre, hvilke regler osv.

Bellis

Her arbejder børn og voksne med "De tre bukkebruse". De har spillet teater og hørt historie og er nu i gang med at tegne nogen af de ting, som de har hørt om. Børnene støttes i det og opfordres til at tegne øjne på trolden m.v.

Der sættes ord på de ting, som barnet har tegnet og der skrives lidt på tegningen, når den er færdig. Børnene er meget optagede af det og kigger også på, hvad hinanden har lavet.

Herefter gøres der klar til frokost. Der er et barn, som slet ikke er sulten, og som får lov til at sidde lidt på en madras, men samtidig opfordres til at komme at få noget og spise.

De øvrige børn går stille og roligt i gang med at spise. De taler om maden sammen med de voksne og hælder/skænker selv op fra skålene.

Marguerit

Her ankommer jeg mens de er i fuld gang med at spise. Menuen er grov kartoffelmos med kød og grønt i sovs (sammenkogt ret).

Børn og voksne sidder ved tre borde, hvor der er skåle og små kander på alle borde. Der er en dejlig rolig atmosfære på stuen. Ved alle bordene sidder børn og voksne og taler om maden og andre ting, som optager børnene.

Børnene hælder selv mælk op og øser op fra skålene. Der er en del af børnene, som ikke har lyst til den sammenkogte ret, så de spiser kun kartoffelmos.

Da børnene er ved at være færdige med at spise gør en voksen et opvaskefad med en pose klar. Så kan børnene selv skrabe rester af tallerkenen og stille det brugte service på vognen.

De voksne smider noget af maden i skålene ud og andet puttes i poser, så de kan tage det med hjem, da det ellers vil blive smidt ud.

Herefter går alle bh. børn på legepladsen.

På legepladsen er der livlig aktivitet. Der er børn alle vegne, og der er mange små legegrupper i gang. Legepladsen er ikke så stor, så alle kroge udnyttes til fulde. De voksne bevæger sig rundt blandt børnene, snakker med børnene og understøtter de aktiviteter, som er i gang.

Refleksioner:

- Der er masser af selvhjulpethed i de aktiviteter, som jeg ser. Aktive børn og voksne. Det er samme oplevelse som i vuggestuen.
- Der er en rolig stemning i huset, når man bevæger sig rundt. Det er rigtig dejligt, at opleve, at organiseringen har den effekt, som det er meningen. Der er mange børn, men organiseringen betyder, at der skabes en overskuelig hverdag for både børn og voksne.
- Det virker som om de voksne er gode til at følge børnene – også udenfor
- På Marguerit stuen oplever jeg et gevaldigt madspild, da den sammenkogte ret ikke er blevet spist op. De voksne tager det naturligt nok med hjem, men måske kunne lige dette organiseres anderledes?
- Børn er ofte ikke så glade for de sammen kogte retter, måske kunne grønt og kød adskilles lidt mere. De børn, som ikke spiste sammenkogt fik kun kartofler.

Langt hen af vejen er det hensynet til økologien, som bestemmer typen af mad. Der skal masser af grøntsager i maden, både af sundhedshensyn, men der er også en økonomi, som skal overholdes. Det er den type af mad, som køkkenpersonalet har lært at lave på de forskellige kurser, de har været på.

Snart er der en studerende som skal skrive omkring økologi og madspild. I den sammenhæng er håbet, at der vil komme et større fokus på madspild, så det kan undgås.

Ved vores drøftelse kommer det også frem, at kendskabet til, hvordan maden kan genanvendes ikke er til stede hos det pædagogiske personale. Fremad skal aftalen derfor være, at maden køres i køkkenet, så kan personalet i køkkenet tage stilling til, hvad der

kan genbruges og hvad der skal smides ud.

Det vil være hensigtsmæssigt, at der kommer større fokus på i samarbejdet mellem køkken og pædagogisk personale. Det vil en måltidspolitik også kunne hjælpe med.

Jeg går herefter i Skoven.

Her har alle børn været på tur hele formiddagen og er nu på legepladsen. Igen udnyttes alle kroge på legepladsen. Der er gang i en omfattende leg med mælkekasser, hvor en gruppe af børn er ved at opbygge en butik. De er i gang med at lave mad (pizza), som skal sælges i butikken.

De voksne går lidt rundt på legepladsen og ser, hvad der sker.

En vikar sidder på en bænk med en gruppe børn. De leger "pizza". Det handler om, at barnet lægger sig på maven på knæene af vikaren. Så laver han en "pizza" på ryggen af børnene. Han spørger, hvad de vil have på, og så prikker han, "masserer" m.v. alt efter, hvad barnet vil have på.

Nu nærmer klokken sig 14, og alle børn bliver bedt om at rydde op. Madbutikken skal også ryddes op, og alle mælkekasser skal stilles langs husmuren ovenpå hinanden. Den ene voksen går rundt og "beordrer" børnene til at rydde op. Alt skal stilles/lægges pænt på plads.

Herefter går børnene ind stuevis. Der bliver for meget støj, hvis alle går ind på en gang.

Anemonerne (14 børn)

Så er der frugt. Der er letkogte gulerødder og rødbeder med ærtebønner til eftermiddagsmad.

Børnene lader skålen gå rundt og dyster i mosen. Det er lidt svært at få dippen til at hænge fast på grøntsagerne.

Børnene kan godt lide maden og spiser flittigt. Der er små kander med vand, så børnene selv hælder op. Børnene er gode til at sende skålene rundt til hinanden.

Efterfølgende ryddes der op, børnene stiller kopperne på en bakke og den voksne bærer ud.

Så er der mulighed for at lege. Der bliver fundet modellervoks frem, så der sidder mange børn ved et bord og leger med det. Alle børn får en klump. Der er lidt "kamp" om nogle af redskaberne til at forme med.

Violer (13 børn)

Her leger børnene på stuen. Der er gang i et stort "byggeri" på gulvet, som flere børn er involveret i. De bygger med "magnetdimser", som er meget populært (Kirsten har lovet, at de får mere).

Der laves også puslespil og spilles på iPad. Der er venteliste til iPad.

Der er en liste, som en voksen holder øje med. Da det er den næstes tur, bliver der kaldt på barnet, som så går fra sit puslespil for at sidde med iPad i x antal minutter.

De første børn bliver hentet af deres forældre, og jeg hilser på en enkelt, som spørger, hvem jeg er.

Refleksioner:

- Der var mange "ordrer" på legepladsen omkring oprydning. Jeg undrer mig over, at "butikken" skulle pakkes sammen (mælkekasser) – måske kunne legen have fortsat i morgen?

Vi har en dialog omkring dette. Der har været mange drøftelser omkring oprydning på legepladsen, og der er mange meninger.

Erfaringen er, at hvis kasserne får lov til at stå, inviteres der ikke andre børn ind i legen, hvilket er u hensigtsmæssigt. Det er også vigtigt at oprydningen er en del af legen, hvilket der arbejdes med pædagogisk. Det er en stor værdi, at børnene også er i stand til at rydde op, og at tingene har faste pladser (systematik), så det er nemt for børnene at starte en leg op igen.

Indendørs er det ofte, at der er ting, som får lov til at blive stående, så der kan leges videre

med det. Så muligheden for at gemme ting og fortsætte en leg tilbydes også i nogle situationer.

Gårdmandsordningen har gjort, at det får en særlig betydning at rydde op, for at legetøjet ikke skal blive ødelagt.

Legeredskaber bliver også beskidte (fugleklatte mv.), hvis det ikke ryddes op..

- Besøget foregik om eftermiddagen – der var ikke så meget opdeling af børnene. Arbejdes der med cafeprincippet?

Eftermiddagen er generelt ikke så opdelt, da der er færre personaler på dette tidspunkt.

Men der arbejdes også med at afholde cafe, men det var så ikke tilfældet denne dag.

- Hvilken pædagogik har i omkring brugen af iPad? Det virkede ikke så velovervejet med "ventelisten" og aktiviteten omkring denne.

Der er dialog i gang omkring brugen af iPad, men der er stor uenighed omkring det. Dette er en af årsagerne til, at der er nedsat en digitaliseringsgruppe. Det er vigtigt der kommer fokus på den pædagogiske brug af iPad og andre digitale medier. Det kan også være togskilte osv.

Der er ikke et klart samarbejde omkring dette, men det arbejde skal i gang nu. Der er tidligere udarbejdet et arbejdsrapport til udarbejdelse af en medielæringsstrategi, som der med fordel kan tages udgangspunkt i.

Lone sender medielæringsstrategiens skabelon til Kirsten.

Uddybning af særlige opmærksomhedspunkter

Ingen

Aftaler på kort sigt

Ingen

Aftaler på længere sigt

Ingen

Opfølgning

Ved næste tilsyn